

Bartłomiej Kochan

ORCID: 0009-0009-0033-9454

kochanbartek@gmail.com

Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie

Wydział Nauk Społecznych

Program Erasmus jako model turystyki edukacyjnej – wychowawcze aspekty międzynarodowej mobilności

Erasmus+ Program as a Model of Educational Tourism – Educational Aspects of International Mobility

DOI: 10.34739/doc.2025.22.06

Streszczenie: Rozwój programu Erasmus przez ponad trzy dekady odzwierciedla zmiany w globalnym podejściu do edukacji, gdzie kluczowe miejsce zajmują mobilność i współpraca międzynarodowa. Artykuł podkreśla istotną rolę programu jako narzędzia budowania integracji europejskiej, promowania wartości międzykulturowych oraz wspierania zrównoważonego rozwoju lokalnego. Temat ten jest szczególnie aktualny w kontekście zwiększającego się znaczenia turystyki edukacyjnej jako elementu wzbogacającego osobisty i zawodowy rozwój studentów oraz wspierającego konkurencyjność gospodarek. Mobilność edukacyjna w ramach programu stanowi nie tylko narzędzie zdobywania wiedzy i umiejętności, ale przede wszystkim przestrzeń dla kształtowania wartości i wychowania.

Słowa kluczowe: Erasmus, turystyka edukacyjna, mobilność międzynarodowa, wychowanie

Abstract: The development of the Erasmus program over more than three decades reflects changes in the global approach to education, where mobility and international cooperation are central. The article highlights the important role of the program as a tool for building European integration, promoting intercultural values and supporting sustainable local development. This topic is particularly essential in the context of the increasing importance of educational tourism as an element that enriches the personal and professional development of students and supports the competitiveness of economies. Learning mobility within the program is not only a tool for acquiring knowledge and skills, but above all a space for shaping values and education.

Keywords: Erasmus, educational tourism, international mobility, education

Program Erasmus został uruchomiony w 1987 r. Jego historia jest ściśle związana z dyskusjami na temat jednoczenia Europy. Z czasem program stał się jednym z filarów polityki edukacyjnej Unii

Europejskiej. W pierwszym etapie jego funkcjonowania koncentrował się wyłącznie na szkolnictwie wyższym. Później zastąpiono go innymi działaniami (Socrates I, Socrates II). Ponownie pod nieco zmodyfikowaną nazwą zainstniał w 2014 r. jako Erasmus+. Przyczyniło się to do integracji różnych inicjatyw edukacyjnych. Poszerzono też jego zakres o szkolenia zawodowe, wymianę młodzieży szkolnej. Należy podkreślić, iż we współpracy uczestniczą także wykładowcy, nauczyciele, pracownicy administracji związani z edukacją oraz wolontariusze¹. Początkowo projekt pilotażowy przekształcił się w zjawisko międzypokoleniowe, promujące wartości europejskie i zrozumienie międzykulturowe. Program znacznie się rozszerzył. Należy przypomnieć, iż w 1987 r. było to tylko 3000 uczestników. Aktualnie bierze w nim udział 90% europejskich instytucji szkolnictwa wyższego².

Program od początku jego powstania przeszedł różne zmiany. Szczególnie w kierunku innowacji programowych i mobilności kadry. Projekty Erasmus+³ koncentrują się na rozwijaniu umiejętności XXI wieku, takich jak krytyczne myślenie i kreatywność⁴ oraz wspieraniu dialogu międzykulturowego. Najnowsze inicjatywy obejmują Blended Intensive Programs, które łączą naukę online i stacjonarną, aby zająć się kwestiami regionalnymi oraz celami zrównoważonego rozwoju⁵. Projekty te przynoszą korzyści nie tylko studentom i uniwersytetom, ale także potencjalnie wpływają na turystykę regionalną⁶. Obecnie

¹ T. Nogueiro, *Quality matters in transnational cooperation activities under the Erasmus+ programme*, [w:] *INTED2020 Proceedings*, red. L.G. Chova, A.L. Martinez, I.C. Torres, Valencia 2020, s. 3164-3170.

² G.M. Aspridis, P. Stilianos, L. Sdrolias, V. Kazantzi, *The Erasmus Student Mobility Program and Its Contribution to Multicultural Education: The Case of Technological Education Institute of Thessaly*, „Journal of Educational and Social Research” 2013, t. 3, s. 181-200.

³ W akcjach programu uczestniczą obecnie wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej. Dodatkowo, zgodnie z art. 19 rozporządzenia ustanawiającego program Erasmus+, w ramach programu współpraca realizowana jest z państwami Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA), które są członkami Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG): Norwegia, Islandia i Liechtenstein oraz kraje przystępujące, kandydujące i potencjalne kraje kandydujące: Republika Macedonii Północnej, Republika Turcji i Republika Serbii. Ponadto inne kraje mogą uczestniczyć w poszczególnych akcjach, o ile spełnią określone wymogi. *Kraje uprawnione*, <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/pl/programme-guide/part-a/eligible-countries> (data dostępu: 28.11.2025).

⁴ M.E. Cîmpean, V.A. Găzduc, M.D. Bocoş, *Developing 21st Century Skills For Secondary School Students Within The Eutourism Project*, [w:] *Education, Reflection, Development – ERD 2022*, vol 6, *European Proceedings of Educational Sciences*, red. I. Albulescu, C. Stan, London 2023, s. 633-645.

⁵ M. Baynazoğlu, L. Shulhina, *Potential effects of Erasmus+ B.I.P. projects on universities' activities and regional tourism*, „Galician Economic Journal” 2024, t. 90, s. 45-55.

⁶ Ibidem.

program Erasmus+ dzieli się na 7 następujących sektorów: edukacja szkolna, kształcenie i szkolenia zawodowe, szkolnictwo wyższe, edukacja dorosłych, młodzież, sport oraz Jean Monnet⁷. Największą popularnością cieszy się sektor szkolnictwa wyższego, w ramach którego z wyjazdów korzystają studenci, doktoranci oraz pracownicy uczelni. W kwietniu 2024 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego podsumowało efekty działania tego programu w ciągu dwudziestolecia obecności Polski w Unii Europejskiej. Stwierdzono wówczas: „Od 1 maja 2004 roku, czyli od wejścia Polski do Unii Europejskiej z programu Erasmus skorzystało 266 tys. polskich studentów. Najchętniej wybierali oni Hiszpanię, wyjechało tam 43161 osób, na drugim miejscu popularności są Niemcy, dokąd w ramach programu Erasmus wyjechało 39553 studentów. Dużym zainteresowaniem cieszyły się także Włochy, które wybrało 27471 osób. Przez 20 lat do Polski przyjechało ponad 208 tys. studentów z zagranicy w ramach programu Erasmus. Polskę najchętniej wybierali Hiszpanie – 48 913 Turcy – 47 853 i Francuzi – 20 139”⁸.

Program Erasmus+ ma na celu poprawę jakości edukacji oraz promowanie współpracy międzynarodowej⁹. Jego kluczowe cele obejmują zwiększenie mobilności studentów i pracowników, poprawę wyników kształcenia oraz zwiększanie puli wykwalifikowanych specjalistów¹⁰. Pozytywnie wpływa też na proces internacjonalizacji przyczyniając się do zwiększenia zakresu umiędzynarodowienia procesu

⁷ „Celem działań Jean Monnet jest wspieranie wysokiej jakości nauczania i badań w dziedzinie studiów dotyczących Unii Europejskiej, prowadzonych na całym świecie. Studia dotyczące Unii Europejskiej obejmują naukę o całej Europie, ze szczególnym uwzględnieniem procesu integracji europejskiej w aspekcie wewnętrznym i zewnętrznym. Dziedzina ta obejmuje również kwestie: aktywnego obywatelstwa, roli Unii Europejskiej w zglobalizowanym świecie, zwiększania wiedzy na temat Unii Europejskiej oraz wsparcia dla dialogu między ludźmi i międzykulturowości. Jean Monnet jest też narzędziem dyplomacji publicznej wspierającej krzewienie wartości i postaw promowanych przez Unię Europejską w relacjach z krajami partnerskimi”. *Działania Jean Monnet. Poznaj szczegółóty!*, <https://erasmusplus.org.pl/sektory?sector=7> (data dostępu: 28.11.2025).

⁸ *Podsumowanie programu Erasmus na 20-lecie Polski w UE*, www.gov.pl/web/nauka/podsumowanie-programu-erasmus-na-20-lecie-polski-w-ue (data dostępu: 7.11.2025).

⁹ M. Brunazzo, *Human resources and sustainable development in the EU: the case of the Erasmus+ program*, [w:] *The International Conference on Human Resources for Sustainable Development*, red. D. Thanh Thuy, N. Thi Thu, Hanoi 2024, s. 134-146; T. Nogueiro, M. Saraiva, F. Jorge, E. Chaleta, *The Erasmus+ Programme and Sustainable Development Goals - Contribution of Mobility Actions in Higher Education*, „Sustainability” 2022, vol. 14, nr 1628, s. 1-16.

¹⁰ E. Llurda, L. Gallego-Balsà, C. Barahona, X. Martin-Rubió, *Erasmus student mobility and the construction of European citizenship*, „The Language Learning Journal” 2016, t. 44, s. 323-346.

kształcenia. Stanowi także impuls do propagowania edukacji i kształtowania poczucia wspólnoty europejskiej oraz podejmowania współpracy w tym zakresie z innymi państwami¹¹. Wpływ programu wykracza poza środowisko akademickie, dynamizując rozwój osobisty i szanse na zatrudnienie wśród uczestników¹². Nabywają oni nowe kompetencje, i, co jest istotne, zyskują doświadczenie w obszarze międzykulturowości¹³. Jak wynika z badań realizowanych wśród polskich uczestników programu, wskazują oni na wysokie korzyści w zakresie podniesienia poziomu znajomości języka obcego, zyskania doświadczenia związanego z życiem w innym kraju i odmiennej kulturze oraz poszerzenia kręgu przyjaciół. Deklarują również wyższą aktywność na rynku pracy oraz podniesiony poziom satysfakcji z tego wynikający. Znacząca część stypendystów znalazła też zatrudnienie poza granicami kraju¹⁴. Kilkadziesiąt lat doświadczeń spowodowało, iż program Erasmus stanowi fundamentalny element w procesie kształtowania strategii rozwoju Unii Europejskiej¹⁵. Niemniej należy zauważyć, iż pewnym mankamentem jest to, że pomimo dodatkowych możliwości finansowania, udział studentów ze specjalnymi potrzebami pozostaje niski¹⁶. Niektóre badania sugerują też, że uniwersalistyczne ideały programu mogą być zagrożone przez skomercjalizowane tendencje w europejskim szkolnictwie wyższym¹⁷.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż motywacje studentów do udziału w programie nie zawsze są ukierunkowane głównie na

¹¹ А. Бобрык, *Интернационализация образовательного процесса в аспекте культурных вызовов. Белорусы в польских вузах*, [w:] *Беларусь у кантэксце еўрапейскай гісторыі: асоба, грамадства, дзяржава. Зборнік навуковых артыкулаў, прысвечаны 80-годдзю Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы і 65-годдзю гістарычнай адукацыі ў Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Янкі Купалы*. Ч. 2, red. А.А. Каваленя, І.Ф. Кітурка [gl. red.], Гродна 2019, s. 294-299.

¹² J.P. Bécar, J.Ch. Canonne, M. Seppälä, F. Robert, *Erasmus talking and doing*, [w:] *EDULEARN 18 Proceedings. 10th International Conference on Education and New Learning Technologies*, red. L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torres, Palma 2018, s. 2103-2108.

¹³ U. Teichler, *Temporary Study Abroad: the life of ERASMUS students*, „European Journal of Education” 2004, t. 39, s. 395-408.

¹⁴ J. Dąbrowska-Resiak, *Erasmus... i co dalej? Badanie losów edukacyjnych i zawodowych polskich studentów uczestniczących w projektach mobilności w programie Erasmus*, Warszawa 2018.

¹⁵ H. Jones, *Celebrating 30 Years...*

¹⁶ L. De Benedictis, S. Leoni, *Inclusive universities: evidence from the Erasmus program*, „Applied Network Science” 2021, t. 6, art. 83.

¹⁷ D. Malet-Calvo, *Globalización e internacionalización educativa. Una historia institucional del Programa ERASMUS, 1987–2014*, „Ler Història” 2017, t. 71, s. 75-99.

cele edukacyjne¹⁸. Dla wielu uczestników wyjazdu w ramach takich projektów jak Erasmus stanowią przede wszystkim okazję do eksploatacji nowych miejsc, poznania obcych kultur oraz nawiązania międzynarodowych znajomości. Część studentów postrzega tego rodzaju mobilność bardziej jako doświadczenie turystyczne niż edukacyjne, koncentrując się na aspektach związanych z podróżowaniem i integracją społeczną. Turystyka edukacyjna to forma aktywności łącząca podróżowanie z nabywaniem wiedzy i umiejętności. Obejmuje ona różnorodne aspekty, takie jak turystyka przyrodnicza¹⁹, naukowa²⁰, kulturowa²¹ czy geoturystyka²². Jej celem jest nie tylko rekreacja, ale także rozwój intelektualny, moralny i społeczny uczestników²³. Turystyka edukacyjna może przybierać formę wycieczek szkolnych, rodzinnych czy indywidualnych podróży poznawczych. Często wiąże się z ideą zrównoważonego rozwoju i turystyki powolnej²⁴. Może również łączyć się z innymi formami turystyki jak chociażby turystyka sportowa²⁵. Turystyka edukacyjna niewątpliwie pełni ważną funkcję w rozwijaniu świadomości kulturowej, przyrodniczej i społecznej, szczególnie wśród młodych ludzi.

Turystyka edukacyjna łączy podróże z doświadczeniami w zakresie kształcenia, oferując możliwości rozwoju osobistego i wzbogacenia kulturowego. Obejmuje różne działania, takie jak wycieczki, wyjazdy studyjne, programy wymiany i kursy językowe. Ta forma turystyki przyczynia się do rozwoju lokalnego i gospodarki, jednocześnie wspierając wszechstronnie rozwiniętą osobowość zdolną do funkcjonowania

¹⁸ E. Juvan, M. Lesjak, *Erasmus Exchange Program: Opportunity for professional growth or sponsored vacations?*, „Journal of Hospitality & Tourism Education” 2011, t. 23, s. 23-29.

¹⁹ T. Brzezińska-Wójcik, A. Świeca, *Stan i perspektywy edukacyjnej turystyki przyrodniczej na Roztoczu w kontekście strategii aktywnego uczestnictwa*, „Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy” 2015, nr 4, s. 123-132.

²⁰ S. Sokolova, *Turystyka naukowa jako specyficzna forma rynku spotkań biznesowych czy nowy rodzaj turystyki*, „Turystyka i Rozwój Regionalny” 2016, nr 6, s. 89-98.

²¹ R. Kashyap, S. Pasandideh, S. T. Ahmed, P. P. Rodrigues, J. Martins, *Sustainable Cultural Tourism Strategy and Promotion: An ICT Management Platform*, [w:] *18th International Conference on Application of Information and Communication Technologies*, [brak red.] Turyn 2024, s. 11-17.

²² K. Moskwa, K. Miraj, *Geoturystyka w pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela geografii*, „Geoturizm” 2018, nr 34, s. 3-10.

²³ J. Niewęglowski, *Elementy edukacyjne turystyki*, „Seminare. Poszukiwania Naukowe” 2007, t. 24, s. 461-478.

²⁴ T. Duda, *Idea turystyki powolnej (slow tourism) i edukacji kreatywnej szansą zrównoważonego rozwoju wsi i regionu – studium przypadku wsi Bełczna w powiecie łobeskim (Pomorze Zachodnie)*, „Przegląd Zachodniopomorski” 2019, nr 1, s. 111-128.

²⁵ W. Alejsiak, *Turystyka sportowa – przyczynek do dyskusji nad definicją oraz problematyką badawczą*, „Turyzm” 2016, t. 26, nr 1, s. 91-94.

w środowiskach wielokulturowych. Turystyka edukacyjna wzmacnia pozycję uczestniczących w nich jednostek poprzez elastyczne uczenie się²⁶. Obejmuje wizyty w miejscach historycznych, muzeach, uniwersytetach i zabytkach kultury. Wykazano, że poprawia ona doświadczenia edukacyjne młodzieży, wspiera pozytywne nastawienie do przedmiotów i stanowi pozytywny impuls ukierunkowany na karierę zawodową²⁷. Turystyka edukacyjna odgrywa również rolę w mobilności międzynarodowej, wpływając na rozwój społeczno-gospodarczy i konkurencję w zakresie kapitału ludzkiego²⁸. Ma potencjał do rozwijania kompetencji moralno-estetycznych u studentów uniwersytetów²⁹.

W tym kontekście program Erasmus idealnie wpisuje się w koncepcję turystyki edukacyjnej, która łączy podróżowanie z realizacją celów związanych z kształceniem, rozwojem osobistym i społecznym. Program Erasmus oferuje studentom możliwość nauki i wymiany kulturowej podczas studiów za granicą³⁰. Studenci Erasmusa mogą być uważani w pewnym sensie za turystów edukacyjnych, ponieważ ich doświadczenie obejmuje zarówno zajęcia akademickie, jak i rekreacyjne³¹. Ta forma turystyki przyczynia się do rozwoju lokalnego, przynosząc korzyści zarówno studentom, jak i ośrodkom goszczącym³². Program wspiera edukację wielokulturową, umożliwiając studentom interakcję z różnymi kulturami i poszerzanie ich horyzontów oraz przełamywanie barier³³. Jak słusznie podkreśla

²⁶ J. Pittman, *Educational Tourism Empowerment: Implications for Flexible Learning and Digital Equity*, „Journal of Tourism and Hospitality” 2012, vol. 1, Issue 4, s. 1-2.

²⁷ E. Goh, *The value and benefits of fieldtrips in tourism and hospitality education*, „Higher Learning Research Communications” 2011, t. 1, s. 60-70.

²⁸ S. Gutkevych, P. Sydorenko, I. Pasternak, *Theoretical basis of educational tourism: international aspect*, „Baltic Journal of Economic Studies” 2024, nr 3, s. 137-147.

²⁹ A. N. Botirovna, *The formation of moral-aesthetic competence in university students through tourism tools*, „European Journal of Higher Education and Academic Advancement” 2024, t. 8, s. 81-84.

³⁰ S. Tomasi, G. Paviotti, A. Cavicchi, *Educational Tourism and Local Development: The Role of Universities*, „Sustainability” 2020, t. 12, art. 6766, s. 1-15; C.L. Bunghez, *Educational Tourism: Erasmus Case Study*, „Journal of e-Learning and Higher Education” 2022, vol. 2022, s. 1-9.

³¹ S. Tomasi, G. Paviotti, A. Cavicchi, *Educational Tourism...*; H. Zubrytska, *Erasmus students as consumers of tourism services in Poland*, „Studia Periegetica” 2021, nr 3, s. 9-22.

³² S. Tomasi, G. Paviotti, A. Cavicchi, *Educational Tourism...*; J.P. Bento, *The Determinants of International Academic Tourism Demand in Europe*, „Tourism Economics” 2014, t. 20, s. 611-628.

³³ G.M. Aspridis, P. Stilianos, L. Sdrolas, V. Kazantzi, *The Erasmus Student Mobility...*; Cf. A. Dragomiletskii, *Postrzeganie kultury kraju goszczącego przez studentów uczestniczących w programie Erasmus+ w świetle wzajemnych stereotypów – na przykładzie studentów z Polski i Czech*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Lublin – Polona. Sectio J” 2019, vol. XXXII, nr 2, s. 175-183.

Marek Matyjewicz „Spotkanie z «innym» powinno być intrygującym odkrywaniem nowych światów, podróżą do miejsc «niezaśmieconych» naszym systemem wartości, naszymi lękami, stereotypami, uprzedzeniami i «jedynie słusznymi» wyobrażeniami na temat kształtu otaczającej rzeczywistości. Konfrontacja z odmiennością zazwyczaj oznacza ocenę, wartościowanie, porównywanie potencjałów, szukanie «zwycięzcy». Spotkanie z innością powinno być budowaniem mostów, tworzeniem wielobarwnych konstruktów społeczno-kulturowych”³⁴.

Czynniki wpływające na uczestnictwo w programie Erasmus obejmują charakterystykę miejsca docelowego, preferencje dotyczące podróży oraz sektor szkolnictwa wyższego³⁵. Dobrze odzwierciedla to ocena Krzysztofa Bobryka, który studiował w Hiszpanii. Jak ocenia, kluczowym argumentem wyboru był język. Stwierdził on: „Hiszpański jest coraz bardziej rozpowszechniony na świecie. Można to zaobserwować na przykładzie rosnącej popularności muzyki, literatury i filmów, tworzonych w tym języku. Poza tym w wielu krajach jest on językiem urzędowym. W Hiszpanii wybraliśmy Malagę. Zaciekała nas oferta Universidad de Malaga. Nie bez znaczenia było jednocześnie położenie miasta. Nad morzem, blisko gór i z bogatą historią. To jedno z najstarszych miast w Europie. Słońce świeci tutaj przez prawie cały rok, ludzie są radosni i otwarci”³⁶. Niewątpliwie więc uniwersytety odgrywają kluczową rolę w zarządzaniu i promowaniu turystyki edukacyjnej poprzez programy takie jak Erasmus³⁷.

Stypendyści Erasmusa podkreślają przede wszystkim osiągnięcia w zakresie rozwoju osobistego, które zdobyli dzięki uczestnictwu w programie, co niewątpliwie związane jest z realizacją planów samowychowawczych. Agnieszka Daniłkiewicz, która była we Włoszech, określiła swój wyjazd jako „niesamowitą lekcję życia”³⁸. Myśl tę bardzo trafnie rozwinęła Ewelina Chwedczuk, uczestnicząca w wymianie na Słowacji. W jej ocenie „Erasmus to szkoła życia, uczenie się samodzielności, dzielenia się z innymi, a przede wszystkim to

³⁴ M. Matyjewicz, *Rola i miejsce kultury w procesie konstruowania idei etnopedagogiki*, „Doctrina. Studia Społeczno-Polityczne” 2023, nr 20, s. 227. Cf. M. Guziuk-Tkacz, A.J. Siegień-Matyjewicz, *Leksykon pedagogiki międzykulturowej i etnopedagogiki*, Warszawa 2015.

³⁵ J.P. Bento, *The Determinants...*

³⁶ K. Bobryk, *Sposób na ciekawe studia*, „Kuryer Uniwersytecki” 2020, nr 82.

³⁷ C.I. Dulce, I. Muntele, *International mobility and educational tourism. Case study: Erasmus program at U.S.A.M.V. Iași*, „Analele Universității din Oradea, Seria Geografie” 2021, nr 2, s. 143-152.

³⁸ A. Daniłkiewicz, *Program dużych możliwości*, „Kuryer Uniwersytecki” 2012, nr 63.

uczenie się samego siebie: na co mnie stać, czy i jak potrafię wykorzystać to, co mam”³⁹. Podobną opinię wyrażała Monika Ociesa, jedna z opiekunek tzw. Erasmusów w Polsce. Mówiła ona, iż młodzi ludzie dzięki temu programowi „Studiują, podróżują, zwiedzają, nawiązują nowe znajomości i przyjaźnie, Mówią, że zgłoszenie się na Erasmus+ to najlepsza decyzja w ich życiu”⁴⁰. Potwierdza to także ocena Jakuba Szczygielskiego, który był w Finlandii. Ocenił, że uczestnictwo w programie przyniosło mu ważną wiedzę, wielu przyjaciół oraz niezapomniane przeżycia⁴¹. Dość trafnie i w sposób skondensowany scharakteryzował to Krzysztof Bobryk, konkludując: „Wyjazdy w ramach programu Erasmus+ są świetnym sposobem na ciekawe studia, które umożliwiają również zwiedzanie świata. To wyzwanie, ale jednocześnie ogromna szansa życiowa. Dzięki temu zdobywamy nowe doświadczenia, podwyższamy kompetencje w zakresie znajomości języków obcych, zawieramy przyjaźnie z mieszkańcami różnych krajów. To będzie też zapewne ważny element na naszej przyszłej ścieżce zawodowej. Studia za granicą – to brzmi niezle!”⁴².

Jednocześnie wielu z uczestników zwraca uwagę również na aspekty klimatyczne, krajoznawcze i turystyczne. Przykładowo Martyna Kania i Mirosława Wasiak stwierdzały: „Czy jest coś lepszego niż 4-miesięczny pobyt we Włoszech w czasie, gdy w Polsce trwa zima, a Ty jesteś stworzeniem ciepłolubnym? Nie ma. Dlatego między innymi zdecydowałyśmy się wziąć udział w programie Erasmus. (...) Poza nauką, na którą przeznaczamy większość naszego czasu ☺, wiele podróżujemy. W każdej pobliskiej miejscowości znajduje się coś interesującego i unikatowego”⁴³. Ewelina Zachariasz, będąca na Słowacji wspominała, iż początkowo nie chciała brać udziału w wycieczkach, ale namówił ją na to opiekun z ramienia uczelni przyjmującej.

³⁹ E. Chwedczuk, *Erasmus z perspektywy czasu*, „Kurier Uniwersytecki” 2015, nr 72-73.

⁴⁰ M. Ociesa, *Studenci UPH na erasmusowych wyjazdach*, „Kurier Uniwersytecki” 2017, nr 77.

⁴¹ J. Szczygielski, *Erasmus w Kokkoli*, „Kurier Uniwersytecki” 2018, nr 80.

⁴² K. Bobryk, *Sposób na ciekawe...*

⁴³ M. Kania, M. Wasiak, *A to nam UPH prezent sprawił!*, „Kurier Uniwersytecki” 2011, nr 62. Podobną motywację wyrażał m.in. Dominik Gołębiowski, który studiował w Cartagenie. Stwierdził „Hiszpania była dla mnie najlepszą opcją. Pomieszkać nad wielkim morzem, w mieście, które prawdopodobnie nie widziało śniegu, to marzenie wielu osób. Szczególnie podczas zimy w Polsce. (...) Uważam, że dużo możemy się tu nauczyć. Co do miasta, jest to piękne miejsce z bardzo dużą ilością zabytków, więc mamy dużo do zwiedzania. A jeśli to nie przyciągnie uwagi, to zawsze można wybrać się w góry lub opalać się na plaży”. D. Wysocka, P. Szewczyk, *Erasmus nie jest straszny*, „Kurier Uniwersytecki” 2019, nr 81.

W wyniku tego w trakcie pobytu nie tylko dobrze zwiedziła Słowację, ale także Austrię i Czechy⁴⁴. Katarzyna Starzyńska, która wyjechała do Portugalii podkreślała: „nie ograniczałam się tylko do nauki, nie chciałam zmarnować okazji do poznania kraju, w którym studiowałam. Trudno było pogodzić obowiązki, wypoczynek i rozrywkę, ale starałam się skorzystać z tego wyjazdu jak najwięcej, zgromadzić wspomnienia i doświadczenia”⁴⁵. Dlatego też nie tylko uczestniczyła w wycieczkach organizowanych przez Erasmus Student Network, ale dodatkowo sama też podróżowała zarówno po Portugalii, jak i Hiszpanii⁴⁶. Jak wynika z wielu relacji, stypendyści Erasmusa w trakcie pobytu na różnych uczelniach bardzo często nie ograniczają się tylko do zwiedzania danego kraju, ale też podróżują po innych państwach regionu, co ubogaca ich wiedzę, doświadczenie oraz zaspokaja różne potrzeby związane z turystyką⁴⁷. Niemniej należy zwrócić uwagę, iż nie wszyscy uczestnicy Erasmusa korzystają z szerokiej gamy możliwości turystyczno-krajoznawczych. Podstawową przyczyną są kwestie finansowe, gdyż niejednokrotnie otrzymywane stypendium nie wystarcza na pokrycie wszystkich kosztów związanych z pobytem⁴⁸.

Program Erasmus realizuje cele wychowawcze, łącząc naukę z praktyką, teorię z doświadczeniem oraz edukację z integracją społeczną. Program tworzy przestrzeń, w której jednostki rozwijają nie tylko swoją wiedzę akademicką, ale również umiejętności i postawy, które są fundamentem dla budowania bardziej świadomego, otwartego i solidarnego społeczeństwa. Dzięki temu uczestnicy stają się ambasadorami idei zrozumienia, współpracy i współodpowiedzialności w świecie, który wymaga dialogu i zaangażowania na rzecz wspólnego

⁴⁴ E. Zachariasz, *Mój Erasmus*, „Kuryer Uniwersytecki” 2015, nr 72-73. Należy podkreślić, iż elementem realizacji wymiany w ramach programu Erasmus+ jest organizowanie przez stronę przyjmującą nie tylko możliwości edukacyjnych, ale również szereg wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym i turystycznym. Ma to przyczynić się do lepszego poznania kraju przyjmującego oraz integracji społecznej. M. Ociesa, K. Sobolewska, *Erasmus+ w semestrze zimowym*, „Kuryer Uniwersytecki” 2018, nr 79.

⁴⁵ K. Starzyńska, *Przygoda życia*, „Kuryer Uniwersytecki” 2016, nr 75.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Dobrze odzwierciedla to wypowiedź Krzysztofa Bobryka, który stwierdził: „Erasmus to również dobry czas na podróże. Z Malagi [Hiszpania] łatwo można odwiedzić takie kraje, jak Maroko, które poza oczywistą egzotyką jest bardzo różnorodne, są tam zarówno pustynie, jak i ośnieżone góry, Portugalię zachwycającą pięknymi plażami nad oceanem, Gibraltar, będący terytorium brytyjskim, znanym z zamieszkałych tam małp makaków berberyjskich. Wiele jest też do zwiedzenia w samej Hiszpanii”. K. Bobryk, *Sposób na ciekawe...*

⁴⁸ E. Krasnodębska, *Erasmus – poszerzaj horyzonty*, „Kuryer Uniwersytecki” 2013, nr 64.

dobra. Międzynarodowa mobilność edukacyjna stanowi fundamentalny element w rozwoju umiejętności młodzieży w zakresie przedsiębiorczości, mobilności i rozwoju osobistego⁴⁹. Zwiększa szanse na zatrudnienie poprzez poprawę znajomości języka, kompetencji międzykulturowych i wiedzy zawodowej⁵⁰.

Niewątpliwie pandemia COVID-19 znacząco wpłynęła na mobilność międzynarodową, zmuszając instytucje do dostosowania swoich strategii do warunków nauki zdalnej⁵¹. Wiele programów mobilności edukacyjnej zostało zawieszonych lub przekształconych w formy wirtualne. Mimo to pandemia przyczyniła się do innowacji w edukacji, wprowadzając nowe modele mobilności, takie jak wirtualne wymiany i programy hybrydowe⁵². Chociaż rozwiązania online nie mogą w pełni zastąpić doświadczeń związanych z wymianą fizyczną, mogą stwarzać nowe możliwości współpracy międzynarodowej. Rosnące znaczenie transnarodowej mobilności edukacyjnej odzwierciedla szersze trendy w migracji międzynarodowej i globalizacji. Ponieważ uniwersytety nadal traktują internacjonalizację priorytetowo, muszą zrównoważyć korzyści płynące z mobilności z wyzwaniami związanymi z zapewnieniem wysokiej jakości edukacji i integracji kulturowej⁵³.

Turystyka edukacyjna łączy podróże z doświadczeniami edukacyjnymi. Zwiększa wzbogacenie kulturowe i samorozwój, szczególnie wśród studentów uczestniczących w programie Erasmus⁵⁴. Turystyka edukacyjna odgrywa istotną rolę w rozwoju świadomości społecznej, kulturowej i środowiskowej. Oferuje studentom możliwość podniesienia ich kompetencji językowych oraz kulturowych poprzez zanurzenie w obcym środowisku. W tym sektorze niezwykle popularne są również praktyki zawodowe realizowane w ramach programu Erasmus. Realizacja praktyk w międzynarodowych firmach czy insty-

⁴⁹ M. Jeżowski, M. Pachocki, A. Rybińska, *Wpływ zagranicznych mobilności edukacyjnych na rozwój postaw przedsiębiorczych*, [w:] *Kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych*, red. T. Rachwał, Warszawa 2019, s. 266-281; D. Teneta-Skwiercz, *Znaczenie wybranych aspektów umiędzynarodowienia szkoły wyższej w opinii nauczycieli akademickich*, „*Ekonomista*” 2022, nr 3, s. 349-366.

⁵⁰ M. Marciniak, *Jakość kształcenia na uczelniach zagranicznych a mobilność edukacyjna studentek pedagogiki*, „*Wychowanie w Rodzinie*” 2021, nr 2, s. 305-320.

⁵¹ M. Zapotoczna, *Międzynarodowa mobilność edukacyjna jako determinanta rozwoju osobistego i zawodowego studentów*, „*Kultura-Społeczeństwo-Edukacja*” 2021, nr 2, s. 217-230.

⁵² M. Marciniak, *Jakość kształcenia...*

⁵³ D. Teneta-Skwiercz, *Znaczenie wybranych aspektów...*

⁵⁴ B. Aleziak, *Międzynarodowa turystyka edukacyjna a rozwój osobisty i zawodowy młodzieży studenckiej*, „*Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie*” 2018, nr 1, s. 115-134.

tuczach pozwala uczestnikom lepiej zrozumieć różnice w modelach pracy, poszerzyć sieć kontaktów zawodowych oraz zwiększyć ich atrakcyjność na rynku pracy⁵⁵.

Wychowawcze znaczenie tych doświadczeń wykracza poza zdobywanie wiedzy zawodowej – młodzi ludzie uczą się odpowiedzialności, zarządzania sobą w nowym środowisku i współpracy w kontekście międzykulturowym. Program formuje w ten sposób postawy otwartości, tolerancji i szacunku wobec odmienności, które są kluczowe dla budowania spójnej i świadomej społeczności europejskiej. Tego rodzaju przygotowanie praktyczne jest zatem nieodzownym elementem nie tylko edukacyjnym, ale również formacyjnym, wpływającym na kształtowanie przyszłych liderów społecznych oraz gospodarczych⁵⁶.

Program Erasmus zauważalnie wpłynął na turystykę edukacyjną przy rosnącym zainteresowaniu studentów i wzrastającej mobilności międzynarodowej⁵⁷. Studenci Erasmusa są ważnym segmentem rynku turystycznego, chętnie podróżującym podczas studiów za granicą⁵⁸. Turystyka akademicka wydaje się być bardziej zrównoważona niż turystyka konwencjonalna. Aby dostosować się do przyszłych zmian społecznych i branżowych, edukacja turystyczna powinna koncentrować się na rozwijaniu umiejętności w zakresie zarządzania miejscem docelowym, polityki, etyki, zasobów ludzkich i dynamicznego biznesu⁵⁹.

Program Erasmus odegrał kluczową rolę w kształtowaniu edukacyjnej współpracy międzynarodowej oraz wymiany kulturowej. Umożliwia uczestnikom zdobywanie wiedzy akademickiej, rozwój osobisty i profesjonalny, a także integrację społeczną w zróżnicowanych środowiskach. Jego ewolucja do Erasmus+ włączyła różne grupy docelowe i formy kształcenia. Program przyczynia się do lepszego rozumienia międzykulturowego, znajomości języków obcych i rozwijania umiejętności kluczowe dla współczesnego rynku pracy. Studenci biorący udział w wymianach w pewnym zakresie odgrywają jednocześnie rolę turystów edukacyjnych, wpływając na lokalny rozwój

⁵⁵ D. Teneta-Skwiercz, *Znaczenie wybranych aspektów...*

⁵⁶ S. Tomasi, G. Paviotti, A. Cavicchi, *Educational Tourism...*

⁵⁷ C. I. Dulce, I. Muntele, *International mobility...*

⁵⁸ H. Zubrytska, *Erasmus students...*

⁵⁹ P.J. Sheldon, D.R. Fesenmaier, K. Woeber, C. Cooper, M. Antonioli, *Tourism Education Futures, 2010–2030: Building the Capacity to Lead*, „Journal of Teaching in Travel & Tourism” 2008, t. 7, s. 61-68.

gospodarczy. Czynniki oddziałujące na wzorce mobilności obejmują bowiem nie tylko wybór uczelni i kierunek studiów, ale także uwarunkowania społeczne, gospodarcze i turystyczne⁶⁰.

Bibliografia / References

Literatura

- Abdulhasanli T., Rzayeva G., Amirova A., Huseynova Z., *Educational Tourism as a Source of Linguistic and Cultural Competence of Foreign Students on the Example of Azerbaijan*, „Journal of Environmental Management and Tourism” 2023, nr 4.
- Alejsiak B., *Międzynarodowa turystyka edukacyjna a rozwój osobisty i zawodowy młodzieży studenckiej*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie” 2018, nr 1.
- Alejsiak W., *Turystyka sportowa – przyczynek do dyskusji nad definicją oraz problematyką badawczą*, „Turyzm” 2016, t. 26, nr 1.
- Aspridis G.M., Stilianos P., Sdrolas L., Kazantzi V., *The Erasmus Student Mobility Program and Its Contribution to Multicultural Education: The Case of Technological Education Institute of Thessaly*, „Journal of Educational and Social Research” 2013, t. 3.
- Baynazoğlu M., Shulhina L., *Potential effects of Erasmus+ B.I.P. projects on universities’ activities and regional tourism*, „Galician Economic Journal” 2024, t. 90.
- Bécar J.P., Canonne J.Ch., Seppälä M., Robert F., *Erasmus talking and doing*, [w:] *EDULEARN 18 Proceedings. 10th International Conference on Education and New Learning Technologies*, red. L. Gómez Chova, A. López Martínez, I. Candel Torres, Palma 2018.
- Bento J.P., *The Determinants of International Academic Tourism Demand in Europe*, „Tourism Economics” 2014, t. 20.
- Bobryk A., *Internacionalizaciã obrazovatel'nogo processa v aspekte kul'turnyh vyzovov. Belarusy v pol'skih vuzah*, [w:] *Belarus' u kantëksce eŭrapejskaj gistoryi: asoba, gramadstva, dzârżava. Zbornik navukovyh artykulaŭ, prysvečany 80-goddzŭ Grodzenskaga dzârżajnağa ũniversitëta imã Anki Kupaly i 65-goddzŭ gistoryčnaj adukacyi ũgrodzenskim dzârżajnym ũniversitëce imã Anki Kupaly. Č. 2*, red. A.A. Kavalenã, ĩ.F. Kiturka [gl. red.], Grodna 2019. [Бобрык А., *Интернационализация образовательного процесса в аспекте культурных вызовов. Беларусь в польских вузах*, [w:] *Беларусь у кантэксце еўрапейскай гісторыі: асоба, грамадства, дзяржава. Зборнік навуковых артыкулаў, прысвечаны 80-годдзю Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы і 65-годдзю гістарычнай адукацыі ў Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Янкі Купалы. Ч. 2*, red. А. А. Каваленя, І. Ф. Кітурка [gl. red.], Гродна 2019].

⁶⁰ K. Breznik, M. Restaino, M.P. Vitale, G. Ragozini, *Analyzing countries’ performances within the international student mobility program over time*, „Annals of Operations Research” 2023, t. 342, s. 1925–1943.

- Bobryk K., *Sposób na ciekawe studia*, „Kuryer Uniwersytecki” 2020, nr 82.
- Botirovna A.N., *The formation of moral aesthetic competence in university students through tourism tools*, „European Journal of Higher Education and Academic Advancement” 2024, t. 8.
- Breznik K., Restaino M., Vitale M.P., Ragozini G., *Analyzing countries’ performances within the international student mobility program over time*, „Annals of Operations Research” 2023, t. 342.
- Brunazzo M., *Human resources and sustainable development in the EU: the case of the Erasmus+ program*, [w:] *The International Conference on Human Resources for Sustainable Development*, red. D. Thanh Thuy, N. Thi Thu, Hanoi 2024.
- Brzezińska-Wójcik T., Świeca A., *Stan i perspektywy edukacyjnej turystyki przyrodniczej na Roztoczu w kontekście strategii aktywnego uczestnictwa*, „Barometr Regionalny. Analizy i Prognozy” 2015, nr 4.
- Bunghaz C. L., *Educational Tourism: Erasmus Case Study*, „Journal of e Learning and Higher Education” 2022, vol. 2022.
- Chwedczuk E., *Erasmus z perspektywy czasu*, „Kuryer Uniwersytecki” 2015, nr 72-73.
- Cimpean M.E., Găzdac V.A., Bocoş M.D., *Developing 21st Century Skills For Secondary School Students Within The Eutourism Project*, [w:] *Education, Reflection, Development - ERD 2022*, vol 6. *European Proceedings of Educational Sciences*, red. I. Albulescu, C. Stan, London 2023.
- Daniłkiewicz A., *Program dużych możliwości*, „Kuryer Uniwersytecki” 2012, nr 63.
- Dąbrowska-Resiak J., *Erasmus... i co dalej? Badanie losów edukacyjnych i zawodowych polskich studentów uczestniczących w projektach mobilności w programie Erasmus*, Warszawa 2018.
- De Benedictis L., Leoni S., *Inclusive universities: evidence from the Erasmus program*, „Applied Network Science” 2021, t. 6.
- Dragomiletskii A., *Postrzeganie kultury kraju goszczącego przez studentów uczestniczących w programie Erasmus+ w świetle wzajemnych stereotypów – na przykładzie studentów z Polski i Czech*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Lublin – Polona. Sectio J” 2019, vol. XXXII, nr 2.
- Duda T., *Idea turystyki powolnej (slow tourism) i edukacji kreatywnej szansą zrównoważonego rozwoju wsi i regionu - studium przypadku wsi Bełczna w powiecie łobeskim (Pomorze Zachodnie)*, „Przegląd Zachodniopomorski” 2019, nr 1.
- Dulce C.I., Muntele I., *International mobility and educational tourism. Case study: Erasmus program at U.S.A.M.V. Iași*, „Analele Universității din Oradea, Seria Geografie” 2021, nr 2.
- Goh E., *The value and benefits of fieldtrips in tourism and hospitality education*, „Higher Learning Research Communications” 2011, t. 1.
- Gutkevych S., Sydorenko P., Pasternak I., *Theoretical basis of educational tourism: international aspect*, „Baltic Journal of Economic Studies” 2024, nr 3.
- Guziuk-Tkacz M., Siegień-Matyjewicz A.J., *Leksykon pedagogiki międzykulturowej i etnopedagogiki*, Warszawa 2015.
- Jeżowski M., Pachocki M., Rybińska A., *Wpływ zagranicznych mobilności edukacyjnych na rozwój postaw przedsiębiorczych*, [w:] *Kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych*, red. T. Rachwał, Warszawa 2019.
- Jones H., *Celebrating 30 Years of the Erasmus Programme*, „European Journal of Education” 2017, t. 52.

- Juvan E., Lesjak M., *Erasmus Exchange Program: Opportunity for professional growth or sponsored vacations?*, „Journal of Hospitality & Tourism Education” 2011, t. 23.
- Kania M., Wasiak M., *A to nam UPH prezent sprawił!*, Kuryer Uniwersytecki” 2011, nr 62.
- Kashyap R., Pasandideh S., Ahmed S.T., Rodrigues P.P., Martins J., *Sustainable Cultural Tourism Strategy and Promotion: An ICT Management Platform*, [brak red.] Turyn 2024.
- Krasnodębska E., *Erasmus – poszerzaj horyzonty*, „Kuryer Uniwersytecki” 2013, nr 64.
- Llurda E., Gallego Balsà L., Barahona C., Martin Rubió X., *Erasmus student mobility and the construction of European citizenship*, „The Language Learning Journal” 2016, t. 44.
- Malet Calvo D., *Globalización e internacionalización educativa. Una historia institucional del Programa ERASMUS, 1987-2014*, „Ler História” 2017, t. 71.
- Marciniak M., *Jakość kształcenia na uczelniach zagranicznych a mobilność edukacyjna studentek pedagogiki*, „Wychowanie w Rodzinie” 2021, nr 2.
- Matyjewicz M., *Rola i miejsce kultury w procesie konstruowania idei etnopedagogiki*, „Doctrina. Studia Społeczno-Polityczne” 2023, nr 20.
- Moskwa K., Miraj K., *Geoturystyka w pracy dydaktyczno-wychowawczej nauczyciela geografii*, „Geoturism” 2018, nr 3-4.
- Niewęglowski J., *Elementy edukacyjne turystyki*, „Seminare. Poszukiwania naukowe” 2007, t. 24, s. 461-478, DOI: 10.21852/sem.2007.24.33.
- Nogueiro T., *Quality matters in transnational cooperation activities under the Erasmus+ programme*, [w:] *INTED2020 Proceedings*, red. L.G. Chova, A.L. Martinez, I.C. Torres, Valencia 2020.
- Nogueiro T., Saraiva M., Jorge F., Chaleta E., *The Erasmus+ Programme and Sustainable Development Goals–Contribution of Mobility Actions in Higher Education*, „Sustainability” 2022, vol. 14, nr 1628.
- Ociesa M., Sobolewska K., *Erasmus+ w semestrze zimowym*, „Kuryer Uniwersytecki” 2018, nr 79.
- Ociesa M., *Studenci UPH na erasmusowych wyjazdach*, „Kuryer Uniwersytecki” 2017, nr 77.
- Pittman J., *Educational Tourism Empowerment: Implications for Flexible Learning and Digital Equity*, „Journal of Tourism and Hospitality” 2012, vol. 1, Issue 4.
- Sheldon P.J., Fesenmaier D.R., Woeber K., Cooper C., Antonioli M., *Tourism Education Futures, 2010-2030: Building the Capacity to Lead*, „Journal of Teaching in Travel & Tourism” 2008, t. 7.
- Sokolova S., *Turystyka naukowa jako specyficzna forma rynku spotkań biznesowych czy nowy rodzaj turystyki*, „Turystyka i Rozwój Regionalny” 2016, nr 6.
- Starzyńska K., *Przygoda życia*, „Kuryer Uniwersytecki” 2016, nr 75.
- Szczygielski J., *Erasmus w Kokkoli*, „Kuryer Uniwersytecki” 2018, nr 80.
- Teichler U., *Temporary Study Abroad: the life of ERASMUS students*, „European Journal of Education” 2004, t. 39.
- Teneta-Skwiercz D., *Znaczenie wybranych aspektów umiędzynarodowienia szkoły wyższej w opinii nauczycieli akademickich*, „Ekonomista” 2022, nr 3.
- Tomasi S., Paviotti G., Cavicchi A., *Educational Tourism and Local Development: The Role of Universities*, „Sustainability” 2020, t. 12.

Wysocka D., Szewczyk P., *Erasmus nie jest straszny*, „Kuryer Uniwersytecki” 2019, nr 81.

Zachariasz E., *Mój Erasmus*, „Kuryer Uniwersytecki” 2015, nr 72-73.

Zapotoczna M., *Międzynarodowa mobilność edukacyjna jako determinanta rozwoju osobistego i zawodowego studentów*, „Kultura Społeczeństwo Edukacja” 2021, nr 2.

Zubrytska H., *Erasmus students as consumers of tourism services in Poland*, „Studia Periegetica” 2021, nr 3.

Netografia

Działania Jean Monnet. Poznaj szczegóły!, erasmusplus.org.pl/sektory?sector=7 (data dostępu: 28.11.2025).

Kraje uprawnione, erasmus-plus.ec.europa.eu/pl/programme-guide/part-a/eligible-countries (data dostępu: 28.11.2025).

Podsumowanie programu Erasmus na 20-lecie Polski w UE, www.gov.pl/web/nauka/podsumowanie-programu-erasmus-na-20-lecie-polski-w-ue (data dostępu: 7.11.2025).